

ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ В УМОВАХ НУШ

Запольська Н.І.,

консультант з питань початкової
освіти управління освіти і науки
виконавчого комітету Бердичівської міської ради

Луцюк А.М.,

заступник директора
комунального загальноосвітнього навчального закладу
«Школа I ступеня № 18 м. Бердичева»

2018 рік став знаковим і ключовим як для всієї вітчизняної освіти загалом, так і для освітянської спільноти вчителів-початківців міста Бердичева. Слід нагадати, що педагоги вже мали ряд напрацювань з напрямків, зазначених в Концепції НУШ. Це зокрема: створення розвивального середовища, спрямування освітнього процесу на творчий розвиток учнів, побудова наскрізного виховного процесу в умовах роботи школи повного дня. Тому на початковому етапі реформування освіти факт новизни змісту, зростання обсягу необхідної інформації та зменшення часу, відведеного для її засвоєння, став визначальним для педагогів міста щодо вибору вектору руху і характеру навчання. І це – **інтеграція**.

Ідеї інтегрованого навчання як цілісного і неперервного процесу активно були підтримані і впроваджені колективом педагогів ЗОШ I ст. № 18 (донедавна навчально-виховний комплекс: дошкільний заклад – початкова школа). У закладі функціонують 12 початкових класів, з них 4 інклюзивні, 4 спеціальні класи для дітей з особливими освітніми потребами, 11 груп подовженого дня (ГПД). Особливі умови роботи закладу, а саме: автономне розташування, режим роботи школи повного дня з функціонуванням груп подовженого дня на базі кожного класу, робота спеціальних класів для дітей з особливими освітніми потребами – були максимально використані у впровадженні ідей Нової української школи. Інтеграція дозволила об'єднати спільним процесом, ідеями, діяльністю вчителів початкових класів та вихователів ГПД.

У 2017–2018 н. р. заклад розпочав працювати над науково-методичною проблемою **«Забезпечення гармонійного розвитку молодших школярів шляхом інтеграції навчального матеріалу»**. В перспективному плані школи, а в подальшому в Стратегії розвитку, сплановано роботу зі збагачення теоретичного і практичного досвіду колективу. Програма реалізації науково-методичної проблеми на кожному з етапів включала напрямки методичного збагачення з одночасним аналізом напрацювань:

- 2017–2018 н. р. – Методичне оновлення уроків та занять у початкових класах на основі інтеграції навчального матеріалу.
- 2018–2019 н. р. – Інтегроване навчання. Тематичний і діяльнісний підхід.
- 2019–2020 н. р. – Інтегрований розвиток наскрізних умінь.
- 2020–2021 н. р. – Взаємопов'язане формування ключових і предметних компетентностей.
- 2021–2022 н. р. – Забезпечення гармонійного розвитку молодших школярів шляхом інтеграції навчального матеріалу.

Результат роботи: пошук, апробація нових форм та методів роботи, різних варіантів узагальнення та поширення найцікавіших ідей, творчих прийомів, методичних розробок педагогів у використанні інтегрованого підходу.

Впродовж останніх років, згідно з обраною методичною проблемою, колективом однодумців здійснено певний обсяг роботи щодо запровадження інтегрованого підходу в практику роботи початкової школи. Оскільки заклад працює в режимі школи повного дня і має добре налагоджену роботу і початкової ланки, і групи подовженого дня, інтеграція стала наскрізною лінією у підвищенні професійної компетентності педагогів.

Підвищення компетентності педагогів відбувалося безпосередньо і на засіданнях педагогічної ради. Високу результативність, обмін думками забезпечено завдяки різним форматам засідань.

Поширенню власних ідей у професійному середовищі сприяє активна участь у міській методичній роботі. На базі ЗОШ №18 проведено засідання творчої групи «Школа педмайстерності» на тему «Інтеграція навчальних предметів – ефективна умова навчання здобувачів знань в умовах НУШ» (2019–2020 н. р.), під час якого здійснено презентацію з елементами групової роботи ідей інтегрованого навчання у початковій школі; представлено досвід інтегрованого підходу за Л. Варзацькою; проведено майстер-клас «Планування тематичного дня. Створення інтелект-карти засобами ІКТ»; здійснено перегляд та аналіз інтегрованого уроку в 2 класі «Позолотила осінь берізку».

Щодо **шляхів упровадження інтегрованого підходу в освітній процес**, то сьогодні вже є очевидним, що інтегроване навчання як ніяке інше закладає нові умови діяльності вчителів та здобувачів освіти, є діючою моделлю активізації інтелектуальної діяльності та розвиваючих прийомів навчання. Інтеграція зобов'язує до використання різноманітних форм викладання, що має вплив на ефективність сприйняття учнями навчального матеріалу. Вона стає для всіх її учасників школою співпраці та взаємодії, що допомагає разом просуватися до спільної мети.

Саме ідея **тематичної інтеграції** сприяє організації вивчення предмета з усіма його взаємозв'язками. Здійснюється інтеграція різних видів діяльності, що дає можливість індивідуалізувати навчання, сприяти загальному розвитку дітей.

У перший рік роботи за новим Державним стандартом педагоги активно включились у проведення тематичних тижнів та днів, об'єднуючи блоки знань з різних предметів навколо однієї теми з метою інформаційного та емоційного збагачення сприйняття, мислення, почуттів учнів. Але особливістю тематичної інтеграції в ЗОШ № 18 стало продовження роботи над темою тижня в другу половину дня. Оскільки діти перебувають в школі з 8 до 18 години, в основі діяльності вчителів пріоритетом є: цінності дитинства; спрямування освітнього процесу на різнобічний розвиток вихованців; забезпечення комфортних умов.

Варто наголосити, що проведення інтегрованих уроків, занять вимагають від педагогів високого рівня творчості та професіоналізму. Впродовж 2018 року педагоги, які працювали в 1 класі, спланували та провели 25 інтегрованих днів за тематикою тижнів Нової української школи. Інтеграція впродовж навчального дня включала уроки та різні види діяльності в ГПД. Зокрема, проведено такі тематичні дні:

- *Ми – школярі* (інтегровані уроки, спортивні змагання, гра-подорож);
- *Мій клас* (інтегровані уроки, класні посиденьки, година здоров'я);
- *Мої друзі* (інтегровані уроки, година здоров'я, тренінг налагодження стосунків);
- *Моє довкілля* (спортивна година, квест, гурток «Кубики Нікітіна»);
- *Осінь* (година здоров'я, година спілкування, прогулянка-спостереження);
- *Я і моя Батьківщина* (година здоров'я, гра-подорож, прогулянка);
- *Техніка, яка допомагає* (інтегровані уроки, подорож, прогулянка);
- *Я – підприємець* (інтегровані уроки, гра-подорож, прогулянка-екскурсія);
- *Ігри та розваги* (інтегровані уроки, година здоров'я, конкурсна програма);
- *Театр* (театр у класній кімнаті, вікторина);
- *Світ тварин* (інтегровані уроки, подорож до грай-міста, заняття за інтересами);
- *Пригоди крапельки* (спортивні ігри-естафети, гурток «Школа паперових чудес»);
- *Зима* (година здоров'я, заняття за інтересами, прогулянка);
- *Таємниці космосу* (інтегровані уроки, година здоров'я, гра-мандрівка, прогулянка);
- *Зимові свята* (інтегровані уроки, літературно-музична композиція);
- *Весна* (інтегровані уроки, квест).

Результатом творчого пошуку педагогів стали напрацювання колективів учителів і вихователів, представлені на обласній педагогічній виставці.

Як уже зазначалось, проведення таких різноманітних за своїм спрямуванням занять стало можливим завдяки включенню нових режимних моментів ГПД:

- 2019–2020 н. р. – уроки мислення в природі (тривалістю 30 хвилин);
- робота в групах за інтересами (тривалістю 40 хвилин);

- 2020–2021 н. р. – інтегроване заняття в 1 класі (тривалістю 35 хвилин).

Крім того, в режим роботи включено: зустріч у щоденному колі; година спілкування; прогулянки-спостереження; заняття в гуртках (діють 12 гуртків, які ведуть вихователі ГПД, та хореографічний); прогулянки-рухливі ігри.

Інтеграція дає можливість більш глибоко розкрити тему, поєднуючи різні заняття та різні форми роботи. А коли долучається до роботи ще й вихователь групи подовженого дня, то тоді інтегрований день стає надзвичайно цікавим, захоплюючим та насиченим великим багажем знань, непомітним для учнів. Система в роботі складається завдяки співпраці та спільним зусиллям. Ініціаторами такої співпраці є вчителі початкових класів, які допомагають рухатись вперед вихователям групи подовженого дня задля досягнення спільної мети. Як результат: значно зріс методичний рівень організації освітнього процесу на засадах інтегрованого підходу, про що свідчать відвідані уроки та заняття протягом двох останніх років. У перших класах входять в систему власні розробки інтегрованих днів, зокрема:

- Як я уявляю інші планети? (Дизайн і технології: «Візит інопланетян», сюжетно-ігровий урок фізкультури «Подорож у космос», розвага «Цей загадковий світ космосу», гурткове заняття «Пофантазуємо, які існують планети»);

- Якими бувають тварини? (Інтегрований урок «Я досліджую світ», математика, мистецтво. Дизайн і технології: «У світі тварин». Виховна година «Тварини – наші друзі», робота в навчальних центрах – заняття за інтересами «Цікаві факти про тварин») та інші.

Працюючи в умовах НУШ, педагоги закладу намагаються напрацювати власний стиль та алгоритм у впровадженні тематичної інтеграції. Слід зазначити що у 2020–2021 роках освітяни практикують проведення **загальношкільних тематичних тижнів за темами щомісяця**, з попереднім обговоренням ідей та запитів. Такий тиждень стає колективною творчою справою в межах кожного класу і школи. Обов'язковою умовою є проведення в рамках тижня інтегрованого дня, до якого входять інтегровані уроки (це уроки на шкільному подвір'ї, уроки в навчальних центрах, бінарні уроки) з продовженням на інтегрованому занятті в ГПД. Вихід на результати спільної діяльності підвищує мотивацію і педагогів, і дітей. Кожен такий день – це справжнє свято, підготовка до якого здійснюється спільно з дітьми. В річному плані на 2020–2021 н. р. заплановано проведення 10 загальношкільних тематичних тижнів і днів. На наш погляд, поєднання практики проведення предметних тижнів з тематичними є дуже результативним. Як приклад, проведений тиждень «Лунай величне наше слово» (з 23.11. по 28.11.2020 р.).

Понеділок – інтегрований день «3 уст народу про свою історію»:

- інтегровані уроки;

- інтегроване заняття в 1–2 класі; самопідготовка в навчальних центрах у 2–4 класах.

Результат: інтелект-карта (яку складають протягом дня під керівництвом учителя і вихователя).

Вівторок: квест (поетична п'ятихвилинка) «Знай величне наше слово».

Результат: відеопрезентація кращого вірша (після обробки кожен клас матиме змогу переглянути даний конкурс у себе в класі).

Середа: онлайн-флешмоб «Збережи чистоту української мови».

Четвер: сторітеллінг «Велич думки чарівної ...».

Результат: збірка робіт кращих авторів кожного класу.

П'ятниця: проєкт-дослідження «Люди, які звеличили нашу Україну».

Результат: виготовлений спільно лепбук.

Інтегровані уроки в початковій школі дають можливість підводити учнів до усвідомленої і емоційно пережитої потреби міркувати і висловлювати свої думки на запропоновану тему. Діти мають можливість застосовувати при цьому арсенал своїх знань, життєвий досвід, зробити власні, нехай незначні, але дуже необхідні кожній дитині висновки і пошукові відкриття.

Інтеграція є однією з найперспективніших інновацій, яка здатна вирішити чисельні проблеми системи сучасної початкової освіти. Вже сьогодні є очевидним, що інтегроване навчання як ніяке інше закладає нові умови діяльності вчителів та учнів, є діючою моделлю активізації інтелектуальної діяльності та розвиваючих прийомів навчання.

Методика реалізації наскрізних змістових ліній у процесі викладання навчальних предметів : збірник матеріалів регіональної науково-практичної конференції (м. Житомир, 28 квітня 2020 р.). Житомир : ТОВ «505», 2020. 72 с.

У збірнику подано тези доповідей учасників науково-практичної інтернет-конференції з методики реалізації наскрізних змістових ліній, їх наступності. Розглянуто актуальні проблеми та перспективи сучасної педагогічної та психологічної науки, обміну досвідом роботи в умовах становлення Нової української школи.

Зі змістом видання можна ознайомитись в бібліотеці Житомирського ОШО.